

Sagartzea elkarteak bildutako sagar batzuk. SAGARTZEA ELKARTEA

HERRIAREN ONDAREA

Sagartzea elkarteak Ipar Euskal Herriko tokiko sagarraren alde lan egiten du. 25 urtean egindako lanari esker, 60 sagar zerrendatu ditu. Sagarrondoak landatzeko eta sagar motak identifikatzeko lanak egiten ditu, eta ikastaroak ere antolatzen ditu.

Donaixtikoa Sagartzea elkarteak 1990ean sortu zen, tokiko zuhaitz sagardunak sustatzeko, galtzar ziren sagarrondoak eta sagar moten errolda egiteko, sagasti berriak landatzeko eta laborariei diru osagarri bat eskaintzeko.

Sagarrondo espezie zaharrak galtzen ari zirela oharturik, zerbait egin behar zela erabaki zuten hainbat laborarik. Zuhaitz zaharrei txertoa egin eta Nafarroa Beherean desagertzen ari ziren sagar motak berreskuratzeko asmoz, 30 bat laborarik 16.000 zuhaitz landatu zituzten sagarnoa edo zukuak egiteko. «Jateko fruituentzat 7.000-8.000 sagarrondo inguru ere landatu genituen», Pantxika Maitiaren hitzetan.

Horrekin batera ere, elkarteak prestakuntza saioak antolatzen ditu Donaixtin, Maulen, Ahurtin, Makean eta beste hainbat herritan: sagarrondoak eta gainerako zuhaitz frutadunen mozte, artatze eta txertatze ikastaldiak.

Sagartzea elkarteak bere ekoizpena saltzeko aukerarik ez zuenez, 29 laborariren artean Eztigar kooperatiba sortu zuten 1996an. Geroztik, sagarnoa

nagusiki eta sagar zukuak ere ekoizten dute. Gaur egun, 200.000 litro sagarno eta sagar zuku botilaratzen dituzte.

Sagarrarekin lan egiten duten Lapurdiko, Nafarroa Behereko eta Zuberoako laborariak biltzen ditu Eztigar kooperatibak. Donaixti-Oztibarren daukan egoitza zabaltzen ari da, eta horrek erakusten du sagardoaren kultura Ipar Euskal Herrian ere indartzen ari dela.

Bestalde, sagarrondo bat landatzeko gogoa dutenei Sagartzeak urteko landareak eskaintzen dizkio. Hainbat mota ditu. Besteak beste, Andredena-mari, Anisa edo Apez sagarra, Eri sagarra, Gordin Xuria eta Peatxa. Sagarrondoak otsail amaierara arte landatzen ahal direla zehaztu du elkarteak.

25 urteotan, bertako sagarraren nortasuna berreskuratzeko lan handia egin du elkarteak. 60 sagar mota inguru aurkitu ditu, «persona helduei galdeginez, kontserbazioa kudeatuz eta heziketa kontrolatuz». Sagarrak berreskuratzeko 30 bat hektarea landu dituzte, eta kooperatibaren garapenarekin pixkanaka konturatu dira sagarrak ematen dituen aukerez: «Diru pixka bat irabazteko aukera ematen

du, gauzak eraikitzen goaz. Adibidez, azken denboraldietan ohartu gara sagar zukuak duen garrantziak».

Prestakuntza ikastaroetan, pertsona helduek eta gazteek parte hartzen dute, ekoizleen seme-alabek, esaterako. Belaunaldia aldatu dela konturatu dira Sagartzea elkarteak: «Orain, sagarrarekin lan egiten duten gazteek afizioa lanbide bat bilakatu nahi dute. Gazteak konturatu dira esku artean duten materiala ustiatzen ahal dela eta ekonomikoki etekinak ateratzen ahal dituztela». Gazteek ekarri duten «aire freskoa» estimatzen dute Sagartzea elkarteak kideek.

Sagartzea elkartearekin harreman-

Mauleko Agerriako sagardian txertatze ikastaroak antolatu ditu Sagartzea elkarteak. SYLVAIN SENCIRSTO

tan jarri nahi izanez gero mezu bat bidaltzen ahal da eztigar@wanadoo.fr helbide elektronikora edo 559-37 87 12 telefono zenbakira deitu.

SAGAR MOTAK IKERTZEN

Alain Bordak eta Allande Etxartek *Xiberoako sagarretaz* liburua argitaratu zuten 2012an. Datu zientifikoak, aipamen historikoak, lekukotasunak, hainbat sagar motaren argazkiak eta deskribapenak, errezetak, esaera zaharrak, gomendioak eta beste hainbat zehaztasun bildu dituzte liburura.

Zuberoako sagar motak zerrendatu dituzte liburu horretan, eta orain Lapurdiko eta Nafarroa Behereko saga-

rrekin lan egiten ari da Alain Borda. Sagarrondoan aldetik Europako eskualde aberatsenetakoak direla ondorioztatu du. Ingurumen teknikaria eta sagarrondo mota zaharren biltzailea, ikerlaria eta txertatzailea da Borda. Harrentzat sagarrak herriaren ondare dira, eta bere jakintza hedatzen ari da.

Xiberoako sagarretaz liburuan adibide historiko bat aipatzen du. Atharratzeko Graxiana Goihexen historia azaltzen da bertan. 1661ean, Lapurdiko 60 sagarrondo ekarri omen zituen ezkontzeko dotean. Baina landatzea ez da nahikoa, zuhaitz horiek ehun urteko bizia dutelako gehienez ere. Hori dela eta, sagarrondoak loturik egon ohi

dira etxaldeekin. Beste adibide bitxi bat ere kontatzen du, Larraineko Irabarne jaunarena. Gerra denboran goserik izan ez zuela diote, alemaniarrek errota erabiltzea debekatu zietenean sagarrez elikatu baitzen denbora luzez. Duela gutxira arte, sagar gabe nekez bizi zitekeela dio Bordak.

Egun oroz sagarra jan, ehun urtez bizi izandio Ipar Euskal Herriko esaera zahar batek. Hainbat sagar mota erabiliz urte osoan jaten ahal dela, sagarrak urte osoan jan baitaitezke: Jondoni Petri mota lehenik, Agorri sagarra ondolik, Anisa hirugarrenik eta neguko Arraneta beltza edo gorria azkenik, martxora arte gorde daitekeena.